

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2001-2002

12 MAART 2002

**Wetsvoorstel betreffende het recht
van minderjarigen op toegang tot de rechter**

AMENDEMENTEN

Nr. 1 VAN MEVROUW Taelman

Art. 2

Dit artikel vervangen als volgt :

«Art. 2. — In het vierde deel, boek IV, van het Gerechtelijk Wetboek wordt hoofdstuk IXbis dat artikel 1237bis bevat, hersteld in de volgende lezing :

«Hoofdstuk IXbis: rechtsvorderingen van minderjarigen.

Art. 1237bis. — § 1. 1° In afwijking van artikel 488 van het Burgerlijk Wetboek wordt een minderjarige die de volle leeftijd van 12 jaar heeft bereikt, geacht bekwaam te zijn een rechtsvordering in te leiden in elk geschil dat hem betreft en waar zijn persoonlijk optreden relevant is voor de beslechting van het geschil.

2° Het openbaar ministerie of iedere belanghebbende kan het bewijs leveren dat de minderjarige niet over het vereiste oordeelsvermogen beschikt om de vordering in te stellen.

3° De minderjarige die niet de volle leeftijd van 12 jaar heeft bereikt, kan een rechtsvordering instellen, indien hij bewijst over het vereiste oordeelsvermogen te beschikken.

 Zie:

Stukken van de Senaat:

2-626 - 2000/2001:

Nr. 1: Wetsvoorstel van mevrouw Taelman c.s.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2001-2002

12 MARS 2002

**Proposition de loi ouvrant l'accès à la justice
aux mineurs**

AMENDEMENTSN^o 1 DE MME Taelman

Art. 2

Remplacer cet article par la disposition suivante :

«Art. 2. — Dans la quatrième partie, livre IV, du Code judiciaire, le chapitre IXbis, comprenant un article 1237bis, est rétabli dans la rédaction suivante :

«Chapitre IXbis: des actions en justice intentées par les mineurs.

Art. 1237bis. — § 1er. 1° Par dérogation à l'article 488 du Code civil, le mineur ayant atteint l'âge de 12 ans accomplis est réputé capable d'intenter une action en justice dans tout litige le concernant et dans lequel son intervention personnelle est pertinente pour le règlement dudit litige.

2° Le ministère public ou toute personne intéressée peut apporter la preuve que le mineur n'a pas la capacité de discernement requise pour intenter l'action.

3° Le mineur qui n'a pas atteint l'âge de 12 ans accomplis peut intenter une action en justice s'il démontre qu'il a la capacité de discernement requise pour ce faire.

 Voir:

Documents du Sénat:

2-626 - 2000/2001:

N° 1: Proposition de loi de Mme Taelman et consorts.

§ 2. *De vordering van de minderjarige wordt ingeleid bij eenvoudig verzoekschrift voor de ratione loci en ratione materiae bevoegde rechtbank. De rechter beveelt de persoonlijke verschijning van de verzoevende partij en de gedaagde partijen en tracht partijen te verzoenen. Bij gebreke aan een verzoening verwijst hij, vooraleer de zaak ten gronde te behandelen, naar een bemiddelaar.*

§ 3. *Wanneer de minderjarige geen advocaat heeft, wordt er hem een toegewezen conform de bepalingen van het vierde deel, boek IV, hoofdstuk IXbis, van het Gerechtelijk Wetboek.* »

Verantwoording

A. § 1. Het invoegen in het Gerechtelijk Wetboek komt de coherentie en leesbaarheid van de wettelijke bepalingen terzake ten goede. Er wordt verwezen naar artikel 488 van het Burgerlijk Wetboek waar het algemene principe van de handelings- en rechtsonbekwaamheid van de minderjarige wordt gesteld. Naar aanleiding van de opmerkingen gemaakt tijdens de hoorzitting wordt een leeftijdsgrens ingesteld. De leeftijd van 12 jaar wordt door het grootste deel van de deskundigen gezien als een scharniermoment, een leeftijd waarop hij of zij volledig in staat wordt geacht zich een genuanceerd en evenwichtig beeld te vormen over zijn leefsituatie. Teneinde te vermijden dat de rechter geval per geval moet nagaan of de minderjarige wel over het vereiste oordeelsvermogen beschikt, wordt de vermelde leeftijdsgrens gehanteerd. Vanaf die leeftijd wordt een wettelijk vermoeden ingesteld dat de minderjarige over het vereiste oordeelsvermogen beschikt.

Onder het 2° wordt de mogelijkheid geboden het tegenbewijs te leveren.

Het stellen van een leeftijdsgrens is natuurlijk steeds arbitrair: minderjarigen die deze leeftijd nog niet hebben bereikt kunnen in bepaalde gevallen eveneens in staat zijn de volledige consequenties van een rechtsvordering te voorzien. In het derde lid wordt de kans geboden aan te tonen dat zij inderdaad over de vereiste bekwaamheid beschikken. De rechter zal *in concreto* appreciëren of het kind de zaak kan vatten of niet.

B. Paragraaf 2 beschrijft de manier waarop de vordering wordt ingeleid, namelijk zo soepel mogelijk. Er wordt voorzien in een verplichte en voorafgaande bemiddeling.

C. § 3. Zie procedure jeugdadvocaten van minderjarigen.

Nr. 2 VAN MEVROUW TAELMAN

Art. 3

Dit artikel doen vervallen.

Verantwoording

Het is niet nodig om het openbaar ministerie steeds verplicht te laten adviseren over de toelaatbaarheid van de vordering, teneinde te vermijden dat teveel derden zich gaan buigen over het belang van de minderjarige (zie hoorzittingen, bijdrage De Kezel). Daarenboven is de mogelijkheid voor het openbaar ministerie om op te treden reeds voorzien in amendement nr. 1 op artikel 2.

§ 2. *L'action du mineur est introduite par simple requête devant le tribunal compétent ratione loci et materiae. Le juge ordonne la comparution personnelle du demandeur et des parties citées et s'efforce de concilier les parties. S'il n'y parvient pas, avant d'examiner le fond de l'affaire, le juge renvoie celle-ci à un médiateur.*

§ 3. *Lorsque le mineur n'a pas d'avocat, il lui en est commis un conformément aux dispositions du chapitre IXbis de la quatrième partie, livre IV, du Code judiciaire.* »

Justification

A. § 1er. L'insertion faite dans le Code judiciaire améliore la lisibilité et la cohérence des dispositions. Il est fait référence à l'article 488 du Code civil, qui énonce le principe général de l'incapacité juridique du mineur et de son incapacité à ester en justice. Une limite d'âge est introduite conformément aux observations formulées au cours de l'audition. Douze ans est considéré par la majorité des experts comme un âge charnière, c'est-à-dire un âge à partir duquel le jeune mineur est réputé capable d'avoir un avis nuancé et équilibré sur sa situation de vie. La limite d'âge en question est introduite afin d'éviter que le juge ne doive déterminer au cas par cas si le mineur a la capacité de discernement requise. Il est établi, à partir de cet âge, une présomption légale en vertu de laquelle le mineur possède la capacité de discernement requise.

La disposition du 2° prévoit la possibilité d'apporter la preuve contraire.

Une limite d'âge est évidemment toujours arbitraire: dans certains cas, les mineurs n'ayant pas atteint cet âge sont également capables de prévoir toutes les conséquences d'une action en justice. L'alinéa 3 permettra donc de démontrer que ces mineurs ont effectivement la capacité requise. Le juge appréciera *in concreto* si l'enfant est capable ou non de saisir la portée de l'affaire.

B. Le § 2 décrit la manière dont la procédure est introduite, en l'occurrence le plus souplement possible. Une médiation préalable et obligatoire est prévue.

C. Pour le § 3, il est renvoyé à la procédure relative aux avocats des mineurs.

N° 2 DE MME TAELMAN

Art. 3

Supprimer cet article.

Justification

Il n'est pas nécessaire de rendre obligatoire dans tous les cas l'avis du ministère public concernant l'admissibilité de l'action, de manière à éviter que trop de tiers ne se penchent sur l'intérêt du mineur (voir les auditions, contribution De Kezel). En outre, la possibilité, pour le ministère public, d'intervenir est déjà prévue dans l'amendement n° 1 à l'article 2.

Nr. 3 VAN MEVROUW TAE LMAN

Art. 4

Dit artikel doen vervallen.

Verantwoording

Zie amendement nr. 1 op artikel 2, onder C.

Nr. 4 VAN MEVROUW TAE LMAN

Art. 5

Dit artikel doen vervallen.

Verantwoording

Zie amendement nr. 1 op artikel 2, onder B.

Nr. 5 VAN MEVROUW TAE LMAN

Art. 6 (nieuw)

Een artikel 6 (nieuw) invoegen, luidende :

« Art. 6. — In de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering wordt een artikel 3ter ingevoegd, luidende :

« Art. 3ter. — In afwijking van artikel 488 van het Burgerlijk Wetboek wordt een minderjarige bekwaam geacht een rechtsvordering conform artikel 3 van deze titel in te leiden ingeval er tegenstrijdigheid van belangen bestaat tussen hem en zijn wettelijke vertegenwoordiger.

De minderjarige wordt ambsthalve een advocaat toegewezen conform de bepalingen van boek IIIbis, hoofdstuk IV, van het Gerechtelijk Wetboek. »

Verantwoording

Het feit dat een minderjarige niet bekwaam wordt geacht zich burgerlijke partij te stellen wanneer hij of zij het slachtoffer is van een misdrijf, wordt algemeen aanzien als een van de grootste lacunes die op het vlak van de rechtspositie van de minderjarige tot op heden in het Belgisch recht bestaan. In geval van tegenstrijdigheid van belangen tussen de minderjarige en zijn of haar wettelijke vertegenwoordiger(s), heeft de minderjarige immers geen enkele mogelijkheid zijn rechten af te dwingen.

N° 3 DE MME TAE LMAN

Art. 4

Supprimer cet article.

Justification

Voir l'amendement n° 1 à l'article 2, sous C.

N° 4 DE MME TAE LMAN

Art. 5

Supprimer cet article.

Justification

Voir l'amendement n° 1 à l'article 2, sous B.

N° 5 DE MME TAE LMAN

Art. 6 (nouveau)

Insérer un article 6 (nouveau), libellé comme suit :

« Art. 6. — Il est inséré dans le titre préliminaire du Code de procédure pénale un article 3ter, libellé comme suit :

« Art. 3ter. — Par dérogation à l'article 488 du Code civil, un mineur est présumé capable d'intenter une action conformément à l'article 3 du présent titre au cas où il existe une contradiction d'intérêts entre lui et son représentant légal.

Un avocat est commis d'office au mineur conformément aux dispositions du livre IIIbis, chapitre IV, du Code judiciaire. »

Justification

Le fait qu'un mineur ne soit pas censé capable de se porter partie civile s'il est victime d'une infraction est considéré généralement comme l'une des plus grandes lacunes existant à ce jour dans le statut juridique du mineur en droit belge. En cas de contradiction d'intérêts entre le mineur et son représentant légal (ou ses représentants légaux), le mineur n'a en effet aucune possibilité de faire valoir ses droits.

Nr. 6 VAN MEVROUW TAE LMAN

(Subamendement op amendement nr. 5)

Art. 6 (nieuw)

In het voorgestelde artikel 3ter, de woorden « In afwijking van artikel 488 van het Burgerlijk Wetboek wordt een minderjarige bekwaam geacht » vervangen door de woorden « Een minderjarige die de leeftijd van 18 jaar nog niet heeft bereikt kan een ».

Verantwoording

Legistieke verbetering.

Nr. 7 VAN MEVROUW TAE LMAN

Art. 2

Dit artikel vervangen als volgt :

« Art. 2. — In het vierde deel, boek IV, van het Gerechtelijk Wetboek wordt hoofdstuk IXbis, dat artikel 1237bis bevat, hersteld in de volgende lezing :

« Hoofdstuk IXbis. — Rechtsvorderingen van minderjarigen.

« Art. 1237bis. — § 1. De vordering van de minderjarige die, bij stilzitten van zijn wettelijke vertegenwoordigers of bij strijdigheid van belangen met deze vertegenwoordigers, zelf een procedure instelt, wordt ingeleid bij eenvoudig verzoekschrift.

§ 2. Wanneer de minderjarige geen advocaat heeft, wordt er hem ambtshalve een toegewezen, conform de bepalingen van dit hoofdstuk.

§ 3. De rechter beveelt de persoonlijke verschijning van de verzoeker, alsmede van de gedaagde of gedaagden. Hij tracht partijen te verzoenen en wijst hen op de mogelijkheden van bemiddeling.

De rechter beslist bij gemotiveerde beschikking over de procesbekwaamheid van de minderjarige en de eventuele strijdigheid van belangen. »

Verantwoording

Het invoegen in het Gerechtelijk Wetboek komt de coherentie en leesbaarheid van de wettelijke bepalingen terzake ten goede. Procedure en systeem van de jeugdadvocaten voor minderjarigen wordt gevolgd.

N° 6 DE MME TAE LMAN

(Sous-amendement à l'amendement n° 5)

Art. 6 (nouveau)

Remplacer, à l'article 3terproposé, les mots « Par dérogation à l'article 488 du Code civil, un mineur est présumé capable d'introduire » par les mots « Un mineur qui n'a pas encore atteint l'âge de 18 ans peut introduire ».

Justification

Correction légistique.

N° 7 DE MME TAE LMAN

Art. 2

Remplacer cet article par la disposition suivante :

« Art. 2. — Dans la quatrième partie, livre IV, du Code judiciaire, le chapitre IXbis, contenant l'article 1237bis, est rétabli dans la rédaction suivante :

« Chapitre IXbis. — Des actions en justice engagées par des mineurs.

« Art. 1237bis. — § 1er. L'action du mineur qui engage lui-même une procédure à la suite de l'inaction de ses représentants légaux ou en cas de conflit d'intérêts avec eux, est intentée par simple requête.

§ 2. Lorsque le mineur n'a pas d'avocat, il lui en est commis un d'office conformément aux dispositions de ce chapitre.

§ 3. Le juge ordonne la comparution personnelle du demandeur et de la personne ou des personnes citées. Il s'efforce de concilier les parties et attire leur attention sur les possibilités offertes par la médiation.

Le juge se prononce, par ordonnance motivée, sur la capacité du mineur d'ester en justice et sur le conflit d'intérêts éventuel. »

Justification

L'insertion dans le Code judiciaire contribue à la cohérence et à la lisibilité des dispositions légales en la matière. L'on suit la procédure et le système des avocats pour les mineurs.

Nr. 8 VAN MEVROUW TAE LMAN

(Subamendement op amendement nr. 7)

Art. 2

In het voorgestelde artikel 1237bis, § 1, na het woord «vertegenwoordigers», de woorden «, ten bewarende titel» invoegen.

Verantwoording

Zie de rechtspraak met betrekking tot vorderingen van minderjarigen die ingeleid worden ten bewarende titel.

Martine TAE LMAN.

N° 8 DE MME TAE LMAN

(Sous-amendement à l'amendement n° 7)

Art. 2

Insérer, à l'article 1237bis, § 1er, proposé, après les mots «qui engage lui-même», les mots «, à titre conservatoire,».

Justification

Cf. la jurisprudence en ce qui concerne les actions engagées à titre conservatoire par des mineurs.